

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Työryhmän loppuraportti väärinkäytöksiä koskevan ilmoituskanavan valmistelemisesta valtionhallinnon käyttöön

Hallintopolitiikka

Valtiovarainministeriön julkaisuja – 2021:39

Työryhmän loppuraportti väärinkäytöksiä koskevan ilmoituskanavan valmistelemisesta valtionhallinnon käyttöön

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Valtiovarainministeriö

© 2021 tekijät ja valtiovarainministeriö

ISBN pdf: 978-952-367-484-4

ISSN pdf: 1797-9714

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2021

Työryhmän loppuraportti väärinkäytöksiä koskevan ilmoituskanavan valmistelemisesta valtionhallinnon käyttöön

Valtiovarainministeriön julkaisuja 2021:39**Teema**

Hallintopolitiikka

Julkaisija

Valtiovarainministeriö

Tekijä/t**Toimittaja/t****Yhteisötekijä**

Työryhmä ilmoituskanavapalvelun valmistelemiseksi unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittaville henkilöille

Kieli

suomi

Sivumäärä

28

Tiivistelmä

Oikeusministeriö valmistee yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa hallituksen esitystä, jolla pannaan kansallisesti täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta (EU 2019/1937). Direktiivin tehokas kansallinen täytäntöönpano edellyttää yhteisen ns. sisäisen ilmoituskanavan valmistelua valtionhallinnon virastojen käyttöön. Ilmoituskanavan avulla voidaan ilmoittaa epäilyistä unionin oikeuden rikkomisesta. Työtä valmistelemaan valtiovarainministeriö asetti laajan poikkihallinnollisen työryhmän.

Työryhmän tehtävänä oli suunnitella sisäisen ilmoituskanavan keskeiset reunaehdot ja valmistella toimeksianto ilmoituskanavasta vastaavalle virastolle tarvittavan järjestelmän hankkimiseksi valtionhallinnon käyttöön. Valtiovarainministeriö on päättänyt, että ilmoituskanavasta vastaava virasto on Valtiokonttori.

Työryhmä ehdottaa, että valtionhallinnon virastoille hankitaan yhteinen sisäinen ilmoituskanava, jossa voidaan ilmoittaa EU-väärinkäytöksistä. Kunkin viraston niin päättäessä ilmoituskanavassa on voitava ilmoittaa myös muista väärinkäytöksistä. Turvallisuusverkon viranomaisten osalta tavoitteena on, että ne voisivat ottaa ilmoituskanavan käyttöönsä eTuve-toteutuksen kautta. Lisäksi työryhmä katsoo, että kilpailutukseen kannattaa sisällyttää vähintään optiona ainakin ns. keskitetyn ulkoisen ilmoituskanavan hankinta. Loppuraportissa on linjattu myös muita keskeisiä ehtoja yhteisesti toteutettavalle ilmoituskanavalle. Työryhmä ehdottaa, että Valtiokonttori ottaa huomioon työryhmän tekemät ehdotukset ja muut havainnot ilmoituskanavaa koskevassa jatkovalmistelussa.

Asiasanat

hallintopolitiikka, väärinkäytökset, kehittäminen, valtionhallinto, valtiovarainministeriö, oikeusministeriö

ISBN PDF

978-952-367-484-4

ISSN PDF

1797-9714

ISBN painettu**ISSN painettu****Asianumero**

VN/5612/2021

Hankenumbero

VM064:00/2021

Julkaisun osoite<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-484-4>

Arbetsgruppens slutrapport om beredningen av en rapporteringskanal för rapportering av missbruk för statsförvaltningen

Finansministeriets publikationer 2021:39 **Tema** Förvaltningspolitiken

Utgivare Finansministeriet

Författare

Redigerare

Utarbetad av Arbetsgruppen för beredningen av en rapporteringskanal för personer som rapporterar om överträdelser av unionsrätten

Språk finska

Sidantal

28

Referat

Justitieministeriet bereder tillsammans med arbets- och näringsministeriet en regeringsproposition för att nationellt genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av unionsrätten (EU 2019/1937). Ett effektivt nationellt genomförande av direktivet förutsätter att det bereds en gemensam s.k. intern rapporteringskanal för ämbetsverken inom statsförvaltningen. Rapporteringskanalen gör det möjligt att rapportera om misstänkta överträdelser av unionsrätten. Finansministeriet tillsatte en bred förvaltningsövergripande arbetsgrupp för att bereda arbetet.

Arbetsgruppen hade till uppgift att planera de centrala ramvillkoren för den interna rapporteringskanalen och att bereda ett uppdrag för den myndighet som ansvarar för rapporteringskanalen att skaffa det system som behövs. Finansministeriet har beslutat att Statskontoret är den myndighet som ansvarar för rapporteringskanalen.

Arbetsgruppen föreslår att det för ämbetsverken inom statsförvaltningen skaffas en gemensam intern rapporteringskanal där missbruk av unionsrätten kan rapporteras. Om respektive ämbetsverk så beslutar ska rapporteringskanalen också göra det möjligt att rapportera om andra missbruk. När det gäller myndigheterna i säkerhetsnätet är målet att de kan inrätta rapporteringskanalen genom genomförandet av eTuve. Dessutom anser arbetsgruppen att det i konkurrensutställningen lönar sig att åtminstone som option inkludera upphandlingen av en s.k. centraliserad extern rapporteringskanal. I slutrapporten fastställs också andra viktiga ramvillkor för den gemensamma rapporteringskanalen. Arbetsgruppen föreslår att Statskontoret beaktar arbetsgruppens förslag och övriga iakttagelser i den fortsatta beredningen av rapporteringskanalen.

Nyckelord förvaltningspolitiken, missbruk, utveckling, statsförvaltning, finansministeriet, justitieministeriet

ISBN PDF 978-952-367-484-4

ISSN PDF 1797-9714

ISBN tryckt

ISSN tryckt

Ärendenummer VN/5612/2021

Projektnummer VM064:00/2021

URN-adress <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-484-4>

Working group's final report on preparation of a channel for reporting breaches and abuses for central government use

Publications of the Ministry of Finance 2021:39 **Subject** Governance Policy

Publisher Ministry of Finance

Author(s)

Editor(s)

Group author Working group on preparing a reporting channel for persons reporting breaches of EU law

Language Finnish

Pages 28

Abstract

The Ministry of Justice and the Ministry of Economic Affairs and Employment are together preparing a government proposal for the national implementation of Directive (EU) 2019/1937 of the European Parliament and of the Council on the protection of persons who report breaches of Union law. Effective national implementation of the Directive requires the creation of a common internal reporting channel ('whistleblower channel') for use by central government organisations. Any suspected breaches of EU law can then be reported via this channel. A wide-ranging cross-government working group was set up by the Ministry of Finance for the purpose of carrying out the preparatory work.

The tasks of the working group included planning the main specifications for the internal reporting channel and, on behalf of the government agency responsible for the channel, preparing a work order for acquisition of the necessary system for government use. The Ministry of Finance has decided that the agency responsible for the reporting channel will be the State Treasury.

Among its proposals, the working group confirms that for reporting breaches of EU law a common internal reporting channel should be acquired for central government organisations. It must also be possible to use the same channel for reporting other abuses if the organisation in question so decides. For authorities that use the Government Security Network (TUVE) the aim is that they would be able to use the reporting channel via the eTUVE system. In addition, the working group considered that the call for tenders should include at least as an option the acquisition of a centralised external reporting channel. The working group's final report also sets out guidelines on other key specifications for a jointly implemented reporting channel. The working group proposes that the State Treasury, in its further preparatory work on the reporting channel, take into account the group's proposals and other observations.

Keywords governance policy, abuses, development, state administration, Ministry of Finance, Ministry of Justice

ISBN PDF 978-952-367-484-4

ISSN PDF 1797-9714

ISBN printed

ISSN printed

Reference number VN/5612/2021

Project number VM064:00/2021

URN address <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-484-4>

Sisältö

1	Johdanto	7
2	Työryhmän tehtävä, jäsenet ja toimikausi	8
3	Riskien arviointi ja varautuminen	10
4	Ilmoituskanavan toteuttamisvaihtoehtojen arviointi	11
5	Valmistelussa huomioitavat reunaehdot	12
5.1	Ilmoituskanavapalvelun sisältöä koskevat keskeiset reunaehdot	13
5.1.1	Millaisista väärinkäytöksistä sisäisessä ilmoituskanavassa voidaan ilmoittaa.....	13
5.1.2	Ketkä voivat ilmoittaa väärinkäytöksistä	14
5.1.3	Prosessin sisällön tekniset vaatimukset	14
5.1.4	Ilmoitus on voitava tehdä turvallisesti	16
5.1.5	Ulkoista ilmoituskanavaa koskevat yleiset vaatimukset	17
5.2	Ilmoituskanavapalvelun toteuttamisen muut keskeiset reunaehdot	18
5.2.1	Valtiokonttori ilmoituskanavasta vastaavaksi virastoksi.....	18
5.2.2	Aikataulu	18
5.2.3	Asiakkaat	18
5.2.4	Rahoitus	19
6	Viraston sisäisen prosessin suunnittelu koskien ilmoitusten käsittelyä	20
6.1	Sisäisestä ilmoituskanavasta tiedottaminen ja siihen liittyvän ohjeistuksen laatiminen	20
6.2	Esimerkki väärinkäytösilmoituksen vastaanotto- ja käsittelyprosessi sisäisessä ilmoituskanavassa.....	21
6.3	Ulkoista ilmoittamista koskeva käsittelyprosessi	26
7	Ilmoituskanavan käyttöönoton jatkovalmisteluissa huomioitavaa	27
7.1	Ilmoituskanavan käyttöönoton edellytykset.....	27
7.2	Varasuunnitelma ilmoituskanavan käyttöönoton viivästyessä	28

1 Johdanto

Oikeusministeriö valmistelee yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa hallituksen esitystä, jolla pannaan kansallisesti täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta [2019/1937 (23.10.2019), EUVL L 305/34, 26.11.2019; jäljempänä direktiivi].¹ Direktiivillä pyritään parantamaan unionin oikeuden täytäntöönpanon tehokkuutta luomalla unionitasoiset yhdenmukaiset vähimmäisvaatimukset väärinkäytösten ilmoittajien suojelulle. Direktiivillä halutaan varmistaa, että ilmoittaja, joka työnsä yhteydessä havaitsee tai epäilee yleisen edun vastaista toimintaa erikseen määritellyillä EU:n oikeuden aloilla, voi ilmoittaa asiasta turvallisesti. Näin voitaisiin ennaltaehkäistä yleiseen etuun kohdistuvia uhkia ja vakavia haittoja.

Valtiovarainministeriön tehtävänä on ollut selvittää edellytykset yhteiselle ilmoituskanavalle, ja mikäli sen toteuttaminen yhteisesti olisi järkevää, ratkaisun valmistelu ja toteutus direktiivissä säädetyssä määräajassa. Lisäksi ministeriö on pitänyt tärkeänä, että ilmoituskanavan keskeiset reunaehdot on suunniteltu yhdessä asiasta kiinnostuneiden virastojen kanssa. Tämän vuoksi ministeriö on asettanut työryhmän valmistelemaan keskeiset reunaehdot tarvittavan järjestelmän kilpailuttamiseksi ja valmistelemiseksi valtionhallinnon käyttöön.

Oikeusministeriön johdolla toteutettavan kansallisen lainsäädännön valmistelu on ollut työryhmän loppuraporttia valmisteltaessa kesken. Tästä syystä loppuraportissa käytetyt säädösviittaukset on pääsääntöisesti tehty suoraan direktiiviin.

1 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32019L1937>

2 Työryhmän tehtävä, jäsenet ja toimikausi

Työryhmän tehtävä

Valtiovarainministeriö asetti työryhmän valmistelemaan ilmoituskanavan hankintaa valtionhallinnon virastoille. Työryhmän tehtävänä oli:

1. suunnitella ilmoituskanavan keskeiset reunaehdot, ja
2. valmistella toimeksianto ilmoituskanavasta vastaavalle virastolle tarvittavan ratkaisun valmistelemiseksi ja kilpailuttamiseksi valtionhallinnon käyttöön.

Työryhmän jäsenet

Työryhmän jäseniksi kutsuttiin:

Timo Moilanen, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö
Arja Terho, finanssineuvos, valtiovarainministeriö
Heli Iirola, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö
Sari Hosionaho, erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö
Juha Keränen, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö
Sarianne Palmula, neuvonantaja, ulkoministeriö
Jyrki Pennanen, tarkastuspäällikkö, varalla Susa Seitala, sisäinen tarkastaja, sisäministeriö
Silja Ruokola, hallitusneuvos, liikenne- ja viestintäministeriö
Samuli Bryggare, lakimies, Väylävirasto
Kimmo Helaskoski, riskienhallintapäällikkö, Tuomioistuinvirasto
Ari Huvinen, turvallisuusjohtaja, Maanmittauslaitos
Ulla Järvelin, henkilöstölakimies, varalla asiantuntija Olavi Voutilainen, Verohallinto
Hannu Kananen, sisäisen tarkastuksen päällikkö, Tulli
Arja Kaski-Nurmi, sisäisen tarkastuksen päällikkö, Valtiokonttori
Riku Mäki, apulaisjohtaja, Valtiokonttori
Tuukka Lahkela, johtaja (sisäinen tarkastus), Business Finland
Ylva Norrgård, lakimies, Hätäkeskuslaitos
Jani Oinonen, controller, Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus Palkeet
Leena Storgårds, sisäinen tarkastaja, Tilastokeskus
Johan Strann, sisäinen tarkastaja, Maahanmuuttovirasto
Niina Toikka, yksikönpäällikkö, johtava juristi, Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori
Maarit Tulokas, sotilaslakimies, Puolustusvoimat (pääesikunta)
Klaus Krokfors, johtava tilintarkastaja, Valtiontalouden tarkastusvirasto

Lisäksi työryhmän jäseniksi kutsuttiin 12.4.2021 alkaen yksikönjohtaja Mari Näätsaari ja tietoturvajohtaja Kaj Mustikkamäki Valtiokonttorista.

Puheenjohtajana toimi finanssineuvos Markus Siltanen sekä sihteereinä hallitussihteeri Kati Orkola valtiovarainministeriöstä ja 12.4.2021 alkaen kehittämispäällikkö Heikki Korhonen Valtiokonttorista.

Työryhmän työtä valmisteli valtiovarainministeriön sisäinen valmistelutiimi, johon kuuluivat Markus Siltanen, Timo Moilanen, Arja Terho, Kati Orkola ja Krista Seppälä.

Työryhmän toimikausi

Työryhmän toimikausi oli 25.3.2021–30.6.2021. Työryhmä kokoontui yhteensä kahdeksan kertaa.

3 Riskien arviointi ja varautuminen

Työryhmä on arvioinut toimeksiantoon liittyviä riskejä ja nostaa esiin seuraavat havaitut riskit ilmoituskanavan valmistelulle ja toteutukselle:

- Lopputulokseen liittyvät riskit: työryhmän havainnoista tulee liian yleisluonteisia, eikä tarpeeksi käytännöllisiin linjauksiin päästä virastovalmistelun tukemiseksi.
- Yhteisellä ratkaisulla ei pystytä palvelemaan kaikkia virastoja, kuten turvallisuusverkkovirastoja. Sama ilmoituskanavaratkaisu ei välttämättä sovellu ns. normaalissa verkkoympäristössä ja Tuve-ympäristössä käytettäväksi.
- Ilmoituskanavan ja sen edellyttämän käyttöönoton tuen toteutus myöhästyy asetetusta aikataulusta.
- Ilmoituskanava ei täytä sille asetettuja vaatimuksia.
- Virastot eivät ota yhteisesti kilpailutettua ratkaisua käyttöön.
- Uuden tietojärjestelmän käyttöönottoon voi liittyä tietosuoja- ja tietoturvariskejä.

Riskeihin varautumisen näkökulmasta työryhmä tunnistaa ja huomioi seuraavat keinot, joilla edellä kuvattuja riskejä voidaan pienentää:

- Työryhmätyöskentelyssä pyritään konkreettisiin linjauksiin jatkovalmistelun helpottamiseksi.
- Yhteisestä ratkaisusta pyritään tekemään kattavasti virastoissa hyödynnettävä ja kustannustehokas ratkaisu.
- Valtiokonttori on valittu ns. vastuuvirastoksi pian työryhmätyön käynnistymisen jälkeen. Tällä varmistetaan rinnakkainen ja hyvin koordinoitu eteneminen työryhmässä ja Valtiokonttorin tekemässä jatkovalmistelussa käyttöönoton toteuttamiseksi asetetussa aikataulussa.
- Yhteisen ratkaisun aikatauluista, toteuttamisesta ja sen hyödyistä viestitään säännöllisesti virastoille.
- Tietosuoja- ja tietoturva-vaatimukset arvioidaan ja toteutetaan lainsäädännön ja parhaiden käytäntöjen mukaisesti.

4 Ilmoituskanavan toteuttamisvaihtoehtojen arviointi

Työryhmässä käsiteltiin Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen syksyllä 2020 toteuttaman alustavan markkinakartoituksen pohjalta erilaisia vaihtoehtoja toteuttaa valtionhallinnolle yhteinen sisäinen ilmoituskanava.

Markkinoilla yleisesti tarjolla olevat ratkaisumallit vaihtelevat puhtaasta asiantuntijapalvelusta asiantuntijapalvelun ja teknisen ilmoituskanavan yhdistävään kokonaispalveluun tai pelkän teknisen ilmoituskanavan tarjoavaan ratkaisuun. Asiantuntijapalveluiden sisältö vaihtelee markkinoilla merkittävästi.

Työryhmä päätyi esittämään, että hankittava ratkaisu koskee ainoastaan teknistä ilmoituskanavaa ja että erilaisia ilmoitusten käsittelyä koskevia asiantuntijapalveluita ei hankita. Valtionhallinnon virastot muodostavat tehtäviltään laajan virastojoukon, minkä vuoksi ilmoituskanavan tulee olla erilaisille toimijoille soveltuva kokonaisratkaisu. Direktiivin mukaan virastot vastaavat itsenäisesti ilmoitusten käsittelystä yhteisestä sisäisestä ilmoituskanavasta huolimatta. Työryhmän loppuraportissa esitetään kuitenkin yleisiä huomioita ilmoitusten käsittelyprosessille, jota virastot voivat räätälöidä tarkemmin oman organisaationsa erityispiirteet huomioiden.

Työryhmä kuuli 24.5.2021 pidetyssä kuudennessa kokouksessaan Exse Oy:n toimitusjohtaja Miikka Karimoa käytännön vaatimuksista, jotka ilmoitusten käsittely asettaa ilmoituskanavalle, sekä hänen kokemuksistaan erilaisista markkinoilla olevista ratkaisuista.

5 Valmistelussa huomioitavat reunaehdot

Luonnoksessa kansalliseksi lainsäädännöksi valtionhallinnon virastojen, joissa on säännöllisesti vähintään 50 henkeä virka- tai työsuhteessa, tulee ottaa käyttöön unionin oikeuden rikkomistilanteista ilmoittamiseksi asianmukaiset sisäiset kanavat ja menettelyt ilmoitusten vastaanottamiseksi ja jatkotoimien toteuttamiseksi. Tällä tavoin asiaankuuluvat tiedot toimitetaan nopeasti niille tahoille, jotka ovat lähimpänä ongelman lähdettä ja joilla on parhaimmat edellytykset tutkia niitä sekä mahdollisesti myös valtuudet toteuttaa korjaavia toimia.

Direktiivin mukaan ilmoitus tulee tehdä ensisijaisesti viraston sisäisen ilmoituskanavan kautta, kun rikkomistilanteeseen voidaan puuttua tehokkaasti viraston sisällä ja kun ilmoittavan henkilön arvion mukaan vastatoimien vaaraa ei ole. Ilmoittaja voi tarvittaessa tämän jälkeen tehdä ilmoituksen toimivaltaiselle viranomaiselle ulkoisen ilmoituskanavan kautta.

Ilmoituksen tekijällä on oikeus direktiivin mukaiseen suojeluun myös, jos hän on ilmoittanut rikkomistilanteesta ensin sisäisen ja tämän jälkeen ulkoisen ilmoituskanavan kautta tai suoraan ulkoisessa kanavassa niissä tilanteissa, joissa se on sallittua, mutta joutuu suoraan tai näiden toimenpiteiden jälkeen perustellusta syystä julkistamaan hallussaan olevia tietoja rikkomistilanteesta.

Työryhmän varsinainen tehtävä on rajattu koskemaan valtionhallinnon virastojen sisäiselle ilmoituskanavalle asetettavien reunaehtojen suunnittelua. Samalla työryhmä kuitenkin esittää, että Valtiokonttorin valmistelussa kilpailutettaisiin ja hankittaisiin erillisenä kokonaisuutena, kuten optiona, tekninen ratkaisu ainakin keskitetyn ulkoisen ilmoituskanavan toteuttamiseksi. Kilpailutuksessa olisi järkevää huomioida käytettävissä olevin keinoin myös muiden ulkoisten kanavien tarjoajien liittyminen osaksi ilmoituskanavaratkaisua, mikäli näin myöhemmin päätettäisiin. Tällöin ainakin keskitetystä ulkoisesta ilmoituskanavasta vastaavan viraston tulisi aktiivisesti osallistua kilpailutuksen valmisteluun ja toteutukseen parhaan kokonaisratkaisun saavuttamiseksi.

Ulkoiset ilmoituskanavat ovat osa kokonaisratkaisua, joten ne on tarkoituksenmukaista huomioida osana Valtiokonttorin toteuttamaa kilpailutusta. Todennäköisesti näin toteutettu hankinta johtaa myös kokonaistaloudellisesti valtion kannalta edullisimpaan ratkaisuun. Mikäli ulkoisesta ilmoituskanavasta aiheutuu kustannuksia ratkaisua hankittaessa

kilpailutuksessa tai sen ylläpidon tai kehittämisen osalta, ulkoisesta ilmoituskanavasta vastaavan viraston tulisi vastata näistä kustannuksista.

Työryhmän valmisteleminen reunaehtojen tarkoituksena on helpottaa asian jatkovalmistelua Valtiokonttorissa. Reunaehdot tuovat näkyville ilmoituskanavaa käyttävien virastojen odotuksia ja huomioita ratkaisun sisällölle. Ilmoituskanavan järjestäminen edellyttää luonnollisesti asian tarkempaa ja yksityiskohtaisempaa jatkovalmistelua Valtiokonttorissa.

Digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) tarkoituksena on edistää digitaalisten palvelujen saatavuutta, laatua, tietoturvallisuutta sekä sisällön saavutettavuutta ja siten parantaa jokaisen mahdollisuuksia käyttää yhdenvertaisesti digitaalisia palveluja. Lain esitöiden mukaan tavoitteena on digitaalisten palvelujen laatua parantamalla lisätä digitaalisten palvelujen käyttöä erityisesti julkisella sektorilla sekä edistää viranomaisten digitaalisten palvelujen kehittämistä ja tarjoamista (HE 60/2018 vp). Tämä lähtökohta tulee huomioida myös ilmoituskanavan suunnittelussa ja toteutuksessa.

5.1 Ilmoituskanavapalvelun sisältöä koskevat keskeiset reunaehdot

Työryhmä on tässä loppuraportissa esittänyt näkemyksensä niistä asioista, jotka sen käsityksen mukaan tulee huomioida ilmoituskanavan valmistelussa.

5.1.1 Millaisista väärinkäytöksistä sisäisessä ilmoituskanavassa voidaan ilmoittaa

Ilmoituskanavassa tulee voida ilmoittaa ainakin direktiivin perusteella säädettävän kansallisen lainsäädännön soveltamisalassa säädettävistä asioista. Tämän lisäksi työryhmä ehdottaa, että ilmoituskanavan kautta olisi viraston niin halutessa mahdollista vastaanottaa myös muita ilmoituksia.

Virasto päättää, hyväksyykö se myös muita kuin lainsäädännön edellyttämiä ilmoituksia sisäisessä kanavassaan (esim. koskien henkilöstöasioita, työturvallisuutta tai muita asioita), ja huomioi asian omissa käsittelyprosesseissaan sekä vastaa päätöksensä mukaisesti tarvittavan ohjeistuksen laatimisesta ilmoittajille.

Mikäli viraston sisäisen ilmoituskanavan kautta mahdollistetaan ilmoittaminen lainsäädännön edellyttämää soveltamisalaa laajemmin, tulee ilmoituskanavan käyttöä koskevassa

ohjeistuksessa mainita muun muassa ilmoittajan suojelua koskevien oikeusvaikutusten rajautumisesta näiden tilanteiden ulkopuolelle.

Valtiokonttorin johdolla valmistellaan virastoille yhteisesti hyödynnettävä esimerkkikuvaus kansallisen lainsäädännön mukaisten väärinkäytösilmoitusten käsittelyprosessista sekä hyviä käytäntöjä prosessin suunnittelun tueksi.

5.1.2 Ketkä voivat ilmoittaa väärinkäytöksistä

Väärinkäytöksistä voivat ilmoittaa direktiivin perusteella säädettävässä kansallisessa lainsäädännössä määritellyt henkilöt.

Direktiivin mukaan väärinkäytöksistä voivat ilmoittaa

- julkisella tai yksityisellä sektorilla työskentelevät henkilöt, jotka ovat saaneet tietoa väärinkäytöksistä työnsä yhteydessä;
- henkilöt, jotka ilmoittavat tai julkistavat väärinkäytöksiä koskevia tietoja, jotka on saatu sittemmin päättyneessä palvelussuhteessa;
- henkilöt, joiden palvelussuhde ei ole vielä alkanut, silloin kun väärinkäytöksiä koskevat tiedot on saatu palvelukseenottomenettelyn tai muiden sopimusta edeltävien neuvottelujen aikana.

5.1.3 Prosessin sisällön tekniset vaatimukset

Työryhmässä keskusteltiin laajasti sisäisen ilmoituskanavan teknisistä ominaisuuksista. Työryhmä toteaa, että kilpailutuksen toteuttamiselle tulee jättää riittävästi toteuttamismvapautta ja teknisen ilmoituskanavan asiakaskohtaiset räätälöinnit pyritään minimoimaan. Työryhmä päätti esittää seuraavat havainnot teknisistä ominaisuuksista ja toiminnallisuuksista.

Myös ilmoitusten tietoturvallinen käsittelyprosessi sekä muut käsittelyprosessin vaiheet asettavat ilmoituskanavalle teknisiä vaatimuksia tai edellytyksiä.

Kuvaus ilmoituksen tekemisestä sisäisen ilmoituskanavan kautta

1. Viraston sisäinen ilmoituskanava on kansallisen lainsäädännön edellyttämällä tavalla viraston kaikkien virka- tai työsuhteessa olevien henkilöiden käytettävissä. Kukin virasto päättää itsenäisesti, antaako se pääsyn ilmoituskanavaan

myös viraston entisille työntekijöille sekä eri sidosryhmille (direktiivin henkilölliseen soveltamisalaan kuuluville henkilöille) vai ohjeistaako se edellä mainittuja tahoja (esimerkiksi viraston verkkosivuilla) tekemään ilmoituksen tarvittaessa ulkoisen kanavan kautta.

2. Ilmoituskanavan tulee olla päätelaiteriippumaton.
3. Ilmoituskanavaa tulee pystyä käyttämään ainakin suomen, ruotsin ja englannin kielellä.
4. Ilmoituskanavan hankinnassa tulee painottaa asiakaskokemusta ja käyttäjälähtöisyyttä. Ilmoituskanavan tulisi sisältää muun muassa riittävät käyttöohjeet (kuinka ilmoitus laaditaan) siten, että ilmoittajaa ohjeistetaan vaihe vaiheelta ilmoituksen laadinnassa. Ilmoituskanavasta olisi hyvä löytyä myös yleisohjeet direktiivin mukaisen väärinkäytösilmoituksen laatimisesta, luottamuksellisesta käsittelystä sekä siitä, millä edellytyksillä ilmoittajan suojelua voi saada.

Viraston tehtävänä on kuitenkin huolehtia, että ilmoittajalle kuvataan riittävällä tarkkuudella (esim. intranetissä tai www-sivuilla, josta ilmoituskanavaan siirrytään), minkälaisia ilmoituksia virasto ottaa vastaan ilmoituskanavan kautta, miten ilmoitukset käsitellään virastossa sekä millä edellytyksillä ilmoittaja on ilmoittajansuojelun piirissä.

5. Ilmoitus tulee pystyä tekemään omalla nimellä sekä nimettömänä ilmoittajan niin halutessa. Ilmoituskanavan tulee mahdollistaa viestienvaihto ilmoittajan ja viraston välillä ilman, että ilmoittajan henkilöllisyys paljastuu. Virasto vastaa ilmoitusten käsittelyn luottamuksellisuudesta myös silloin, kun ilmoittajan henkilöllisyys on tiedossa.
6. Ilmoituskanavan tulee muistuttaa käsittelijää esimerkiksi sähköpostiherätteellä kansallisen lainsäädännön mukaisista vasteajoista, kuten palautteen lähettämisestä ilmoittajalle. Ilmoituskanavan kautta tulee lähteä ilmoittajalle kansallisen lainsäädännön edellyttämä vastaanottokuittaus joko automaattisesti tai manuaalisesti.
7. Mahdollisten sähköpostitse, kirjeitse, puhelimitse tai henkilökohtaisessa tapaamisessa kerrottujen ilmoitusten tallentamisen ilmoituskanavaan ilmoittajan puolesta ja liitteiden lisäämisen ilmoitukselle tulisi olla mahdollista.

Ilmoitusten käsittely

Virasto vastaa ilmoitusten luottamuksellisesta käsittelystä ja hallinnoi sekä määrittelee organisaation sisäiset prosessit. Virastoille laaditaan tukimateriaaliksi esimerkkikuvaus kansallisen lainsäädännön mukaisten ilmoitusten käsittelyprosessista sekä suositukset hyvistä käytännöistä prosessien suunnittelun tueksi.

Viraston tulee määrittellä kuka/ketkä / mikä yksikkö tai tiimi virastossa avaa ilmoitukset ja koordinoi niiden luottamuksellista käsittelyä sekä huolehtii, että käsittelyn eri vaiheet tulevat dokumentoiduiksi tarkoituksenmukaisella ja voimassa olevan lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Ilmoituskanavan kautta tulee pystyä antamaan ilmoittajalle voimassa olevan lainsäädännön edellyttämällä tavalla:

- Vastaanottoilmoitus, joka toimitetaan henkilölle seitsemän päivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta (esimerkiksi automatisoitu viesti ilmoittajalle, kun ilmoitus ensimmäisen kerran avataan).
- Palaute kolmen (3) kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta. Palautteella tarkoitetaan tiedon toimittamista ilmoittavalle henkilölle hänen ilmoituksensa perusteella suunnitelluista tai toteutetuista jatkotoimista sekä tällaisten jatkotoimien perusteista.

Ilmoitusten rekisteröinti ja säilyttäminen

Virasto vastaa ilmoitusten rekisteröinnistä ja säilytyksestä voimassa olevan lainsäädännön ja viraston arkistointisuunnitelman mukaisesti.

Ilmoitusten käsittely, ilmoittajan kanssa viestittely sekä mahdollisen tutkinnan eri vaiheiden dokumentointi tulee voida toteuttaa ilmoituskanavassa. Kokonaisuudesta tulee pystyä muodostamaan käsittelyn päätyttyä yhteenvetotiedosto, joka on tarvittaessa vietävissä viraston asianhallintajärjestelmään arkistointia varten. Virasto määrittelee omassa ilmoitusten käsittelyprosessissaan, miltä osin ilmoituskanavaa hyödynnetään dokumentoinnissa.

5.1.4 Ilmoitus on voitava tehdä turvallisesti

Järjestelmän tulee täyttää tiedonhallintalain (906/2019), julkisuuslain (621/1999) ja muun soveltuvan lainsäädännön asettamat vaatimukset. Lisäksi sen tietoturvasuus on arvioitava tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen arviointilain (1406/2011) perusteella.

Palvelun täytyy kyetä käsittelemään palvelussa olevia tietoja niiden luokittelun mukaisesti. Palveluun ei lähtökohtaisesti tulla tallentamaan turvallisuusluokiteltuja tietoja. Ilmoitusten käsittelyssä viraston tulee huomioida, että palveluun tallennettavien tietojen osalta täytyy suorittaa riskiarvio ja jäännösriski täytyy dokumentoida.

Palvelussa muodostuvat lokitiedot tallennetaan turvallisesti ja lokitiedot muodostetaan siten, että niistä voidaan jälkikäteen tarkistaa, kuka on käsitellyt palvelussa olevia tietoja, milloin ja mitä tiedoille on tehty (muutettu, tallennettu, poistettu, katseltu). Lokitiedot täytyy tallentaa muodossa, joka mahdollistaa lokitietojen muuttumattomuuden tarkistamisen. Lokitiedot sisältävän järjestelmän tulee olla ilmoituskanavasta teknisesti erillinen siten, että samoilla pääkäyttäjätason tunnuksilla ei ole pääsyä molempiin järjestelmiin.

Käyttäjähallinnan täytyy kyetä tukemaan käsittelijöitä eri turvallisuustasoilta. Sekä turvallisuusverkkoviranomaisten että muiden viranomaisten nimetyt käsittelijät voivat tunnistautua palveluun ongelmitta.

Palvelun toteuttamisessa on mahdollista hyödyntää pilvipalveluun pohjautuvia ratkaisuja, ellei mitään tämän estävää perusteltua syytä ole olemassa (VM:n julkaisuja 35/2018). Tietoturva ja -suoja täytyy toteuttaa asianmukaisesti ja niiden on oltava todennettavissa. Henkilötietojen käsittelyn vuoksi mahdollisen pilvipalvelun täytyy sijaita EU-/ETA-alueella.

5.1.5 Ulkoista ilmoituskanavaa koskevat yleiset vaatimukset

Direktiivin mukaan ulkoisia ilmoituskanavia on pidettävä riippumattomina ja erillisinä, ja niiden on täytettävä seuraavat kriteerit:

- Ne on suunniteltu toimimaan siten, että varmistetaan tietojen täydellisyys, eheys ja luottamuksellisuus.
- Estetään muiden kuin toimivaltaisen viranomaisen valtuutettujen henkilöstön jäsenten pääsy tietoihin.
- Ne mahdollistavat tiedon pysyvän tallentamisen jatkotutkimusten toteuttamista varten.

5.2 Ilmoituskanavapalvelun toteuttamisen muut keskeiset reunaehdot

5.2.1 Valtiokonttori ilmoituskanavasta vastaavaksi virastoksi

Neuvoteltuaan asiasta useiden yhteisten palveluntuottajien kanssa valtiovarainministeriö on määrännyt Valtiokonttorin siitä annetun lain (305/1991) 2 §:n perusteella valmistelemaan direktiivissä ja kansallisessa lainsäädännössä sekä muuten sovitun mukaisesti sisäisen ilmoituskanavan valtionhallinnon virastojen käyttöön. Valtiokonttori vastaa teknisen ilmoituskanavan omistajana sen valmistelusta, hankinnasta, operatiivisesta toiminnasta sekä ilmoituskanavan ylläpidosta ja jatkokehittämisestä.

Virastot vastaavat ajantasaisten käyttäjätietojen ylläpidosta yhdessä järjestelmätoimittajan kanssa. Virastot vastaavat ilmoituskanavassa käsiteltävästä tiedosta sekä siitä, mihin tarkoitukseen tietoja käytetään ja luovutetaan. Viraston toimintaa koskevien ilmoitusten osalta rekisterinpitäjinä toimivat asianomaiset virastot.

5.2.2 Aikataulu

Ilmoituskanavan tulee olla virastojen käytettävissä testattuna ja hyväksyttynä riittävän ajoissa ennen direktiivissä asetettua määräaikaa 17.12.2021. Valmistelun aikatauluissa on huomioitava tarvittavat ohjeet ja koulutukset henkilöstölle.

Virastojen tulee huolehtia valmistautumisesta direktiiviin perustuvan kansallisen lainsäädännön voimaantuloon ja sen asettamiin vaatimuksiin riittävän ajoissa ennen määräaikaa. Tämä koskee myös teknisen ilmoituskanavan käyttöönottoon valmistautumista. Työryhmä suosittelee käynnistämään valmistelun välittömästi.

5.2.3 Asiakkaat

Ilmoituskanava tulee valmistella siten, että sisäinen ilmoituskanava on otettavissa käyttöön kaikissa valtionhallinnon virastoissa. Yhteisen ilmoituskanavan käyttöönotto on virastoille vapaaehtoista.

Valtionhallinnon virastolla tarkoitetaan tässä loppuraportissa ainakin valtion virastoja, laitoksia ja viranomaisia. Lisäksi ilmoituskanavan hankinnassa tulee varautua siihen, että palvelua voisivat halutessaan käyttää myös eduskunta ja sen yhteydessä tai valvonnassa toimivat eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Valtiontalouden tarkastusvirasto,

Ihmisoikeuskeskus ja Ulkopoliittinen instituutti. Lisäksi käyttömahdollisuus tulee varata tasavallan presidentin kanslialle.

Virastot vastaavat itsenäisesti ilmoituskanavan kautta tulleiden ilmoitusten käsittelystä ja muista kansallisessa lainsäädännössä asetettujen velvoitteiden toteuttamisesta.

5.2.4 Rahoitus

Valtiokonttori vastaa sisäisen ilmoituskanavan toteuttamisesta ja kehittämisestä valtionhallinnon virastoille. Tehtävähoidosta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset tulisi korvata Valtiokonttorille. Sisäiselle ilmoituskanavalle pyritään järjestämään keskitetty rahoitus.

6 Viraston sisäisen prosessin suunnittelu koskien ilmoitusten käsittelyä

Direktiivi edellyttää väärinkäytöksistä ilmoittamiseen ja ilmoitusten käsittelyyn liittyvien menettelyjen selkeyttämistä valtionhallinnon virastoissa.

Työryhmä näki tarpeelliseksi kuvata yleisellä tasolla ja esimerkinomaisesti ilmoittamista ja ilmoitusten käsittelyä koskevan prosessin suunnittelussa huomioitavia seikkoja.

Jokainen virasto huolehtii oman organisaationsa näkökulmasta sisäisten menettelyjen ja ilmoitusten käsittelyprosessin suunnittelusta sekä näihin liittyvien yksityiskohtien ja lainsäädännön asettamien vaatimusten huomioimisesta.

6.1 Sisäisestä ilmoituskanavasta tiedottaminen ja siihen liittyvän ohjeistuksen laatiminen

Viraston on tiedotettava henkilöstöään ja sidosryhmiään asianmukaisesti sisäisten ilmoituskanavien käyttämisestä ensisijaisena ilmoituskanavana sekä ilmoittamista koskevasta sisäisestä prosessista virastossa.

Sisäistä ilmoituskanavaa koskevat tiedot tulisi esittää selkeässä ja helposti saatavilla olevassa muodossa ja mahdollisuuksien mukaan palvelussuhteessa virastoon olevien henkilöiden lisäksi myös muille henkilöille, jotka ovat työnsä vuoksi yhteydessä kyseessä olevaan virastoon.

Tiedot voidaan esimerkiksi kiinnittää näkyvään paikkaan, johon kaikilla edellä mainituilla henkilöillä on pääsy, ja lisätä asiaa koskeva tieto viraston sisäisille ja ulkoisille verkkosivuille. Väärinkäytöksistä ilmoittamista voidaan käsitellä myös erilaisissa koulutuksissa, kuten virkamiesetiikkaa ja ammatillista luotettavuutta koskevissa koulutuksissa.

Ohjeistuksen laatiminen sisäisen ilmoituksen tekemiseen, jossa huomioidaan tarkoituksenmukaisella tavalla seuraavat seikat:

1. Millaisista asioista ilmoituskanavan kautta voidaan ilmoittaa, ja millä perusteilla erityistä lainmukaista ilmoittajan suojelua voi saada.
2. Kuka ilmoituksen voi tehdä sisäisen ilmoituskanavan välityksellä.
3. Millä tavoin ilmoituksen voi tehdä viraston sisäisesti. Direktiivi edellyttää, että sisäisten ilmoituskanavien kautta on mahdollistettava ilmoittaminen kirjallisesti tai suullisesti taikka molemmin tavoin.
4. Mitä tietoja ilmoituksen tulee sisältää ja millä tarkkuudella kuvattuna, jotta se voidaan ottaa käsittelyyn tarkoituksenmukaisella tavalla.
5. Kuvaus siitä, kuinka toimia, jos sisäinen ilmoituskanava ei ole jostain syystä käytössä, ilmoittajalla ei ole siihen pääsyä tai sitä ei voida kyseisessä tilanteessa käyttää.
6. Selkeiden ja helposti saatavilla olevien tietojen sekä ohjeiden antaminen edellytyksistä ja menettelyistä ulkoisen ilmoituksen tekemiseksi toimivaltaisille viranomaisille ja tarvittaessa unionin toimielimille, elimille tai laitoksille.

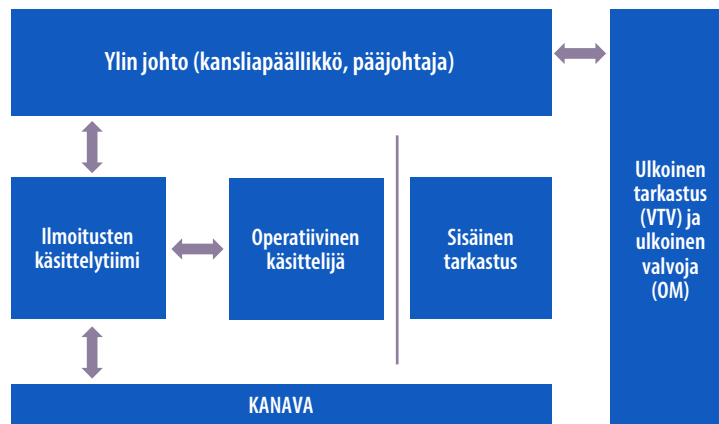
6.2 Esimerkki väärinkäytösilmoituksen vastaanotto- ja käsittelyprosessi sisäisessä ilmoituskanavassa

Työryhmän alatyöryhmässä kuvattiin hankittavan ilmoituskanavan käsittelyprosessin ominaisuuksia. On kuitenkin otettava huomioon, että virastot ovat erilaisia niin tehtävien kuin hallinnollisten rakenteiden näkökulmista. Virastojen lakisääteisissä tehtävissä, hallinnollisissa rakenteissa, resursseissa, osaamisessa, tiedonhallinnassa, tietosuojassa ja tietoturvassa on käytössä erilaisia ratkaisuja sekä käytänteitä ja näistä syistä johtuen kilpailutuksessa on syytä ottaa huomioon, että ilmoituskanavan ja ilmoitusten käsittelyprosessin tulee olla riittävän yleisluonteinen.

Väärinkäytösilmoitusten sisäisen ilmoituskanavan hallintaprosessi on kuvattu kahdesta näkökulmasta, joiden sisällöt tarkentuvat, kun kansallinen lainsäädäntö astuu voimaan (kts. kuva 1 ja kuva 2). Tavoitteena on yksinkertaisilla kaavioilla kuvata ilmoituskanavaan liittyviä hallinnollisia tehtäviä, vastuita ja rooleja direktiivin implementoimiseksi osaksi organisaatioiden normaalia toimintaa.

Loppuraportissa esitettävät mallikuvaukset ovat esimerkkejä. Jokaisen viraston täytyy siten itsenäisesti suunnitella, ohjata ja valvoa ilmoituskanavan prosesseja voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti ja määrittää vastuut ja tehtävät työjärjestyksiin, ohjesääntöihin, määräyksiin ja toimenkuviin 17.12.2021 mennessä.

Kuva 1. Organisaatio, roolit ja vastuut

Ylin johto (esimerkiksi kansliapäällikkö, pääjohtaja, ylijohtaja) vastaa ilmoittajansuojeluun liittyvän toiminnan hallinnoinnista ja valvonnasta viraston lakisääteisten tehtävien, työjärjestysten, määräysten ja ohjesääntöjen mukaisesti.

Ilmoitusten käsittelyyn suositellaan perustettavan itsenäinen ja riippumaton käsittelytiimi, jonka tehtävänä on vastaanottaa, analysoida, tutkia, raportoida ja koordinoita ilmoitusten käsittelyä virastossa (ilmoituksesta tilinpäätökseen -prosessin hallinta). Ilmoitusten käsittelytiimissä tulee olla riittävä lainsäädännöllinen, tarkastuksellinen ja tutkinnallinen ammattitaito.

Ilmoitusten käsittelytiimi voi jakaa yksittäisiä selvitys-, tutkinta- tai tarkastuspyyntöjä operatiivisille käsittelijöille, jotka työjärjestysten ja virkatehtäviensä mukaisesti tekevät ilmoitusten tutkinnan. Ilmoitusten käsittelytiimi voi toteuttaa selvityksen, tutkinnan, tarkastuksen ja raportoinnin myös itsenäisesti ohjesääntönsä tai virkatehtäviensä määrittämällä tavalla.

Mikäli käsittelyn eri vaiheissa havaitaan ohjeiden, sääntöjen tai lakien vastaisia menettelytapoja, virkatehtävien mukaiset hallinnolliset toimenpiteet aloitetaan välittömästi (kts. taloussääntö, ohjeet väärinkäytösilmoituksista VTV:lle). Ilmoituskanavan kautta tulleista ilmoituksista laaditaan vuosiyhteenveto, jonka sisältö huomioidaan viraston toimintakertomuksen sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausumassa. Merkittävimmät poikkeamat kirjataan toimintakertomukseen Valtiokonttorin voimassa olevien ohjeiden mukaisesti.

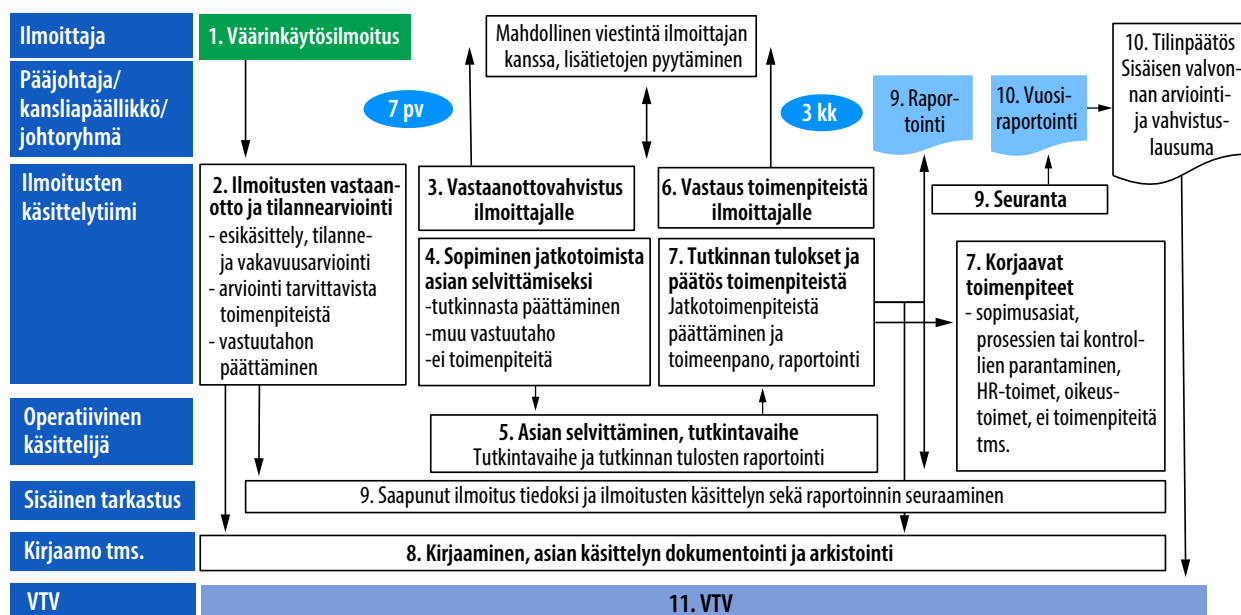
Ilmoitusten käsittelytiimin vastaanottamista ilmoituksista tulee myös tehdä tiedoksianto viraston sisäiselle tarkastukselle. Sisäinen tarkastus voi avustaa arviointi-, varmennus- ja tarkastustyöllään ilmoitusten käsittelytiimiä ohjesääntönsä mukaisesti. Lisäksi sisäinen

tarkastus voi tapauskohtaisesti aloittaa ammattistandardeihin perustuvan arviointi-, varmennus- tai tarkastustyön. Sisäinen tarkastus huomioi ilmoituskanavan kautta tulleet tiedoksiannot vuosisuunnitelmaa laatiessaan.

Esimerkki yksittäisen ilmoituksen käsittelyprosessista

Alatyöryhmä pohti myös yksittäisen ilmoituksen käsittelyprosessin työvaiheita ja mahdollisia vastuutahoja. Kuvassa 2 esitetään prosessikuva käsittelyprosessista ja vastuista. Prosessikuva on esimerkki mahdollisista käsittelyvaiheista, ja kukin viranomainen sekä organisaatio päättävät omalta osaltaan prosessista ja käsittelijöistä.

Kuva 2. Esimerkki yksittäisen ilmoituksen käsittelyprosessista sisäisessä ilmoituskanavassa

Prosessinvaiheet ja niihin liittyvät työvaiheet voivat olla seuraavat:

1. Väärinkäytösilmoituksen tekeminen

Sisäinen ilmoitus voidaan tehdä kirjallisesti tai suullisesti. Kirjallisesti ilmoitus voidaan tehdä esimerkiksi teknisen ilmoituskanavan kautta, sähköpostitse tai kirjeitse. Suullisesti ilmoitus voidaan tehdä esimerkiksi puhelimitse, muun ääniviestijärjestelmän avulla tai henkilökohtaisessa tapaamisessa.

Viraston toimiva johto päättää, miten ilmoitukset vastaanotetaan ja voidaanko ilmoituksia vastaanottaa nimettöminä.

2. Ilmoituksen vastaanottaminen, käsittely ja tilannearviointi

Virastoon nimetään ilmoitusten käsittelytiimi, joka voi vastaanottaa ja käsitellä ilmoituksia.

Käsittelytiimin vastuulla on

- ilmoitusten käsittely, kirjaaminen, seuranta, raportointi ja säilytys voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.
- henkilötietojen käsittely voimassa olevaa lainsäädäntöä noudattaen.
- kaikkien vastaanotettujen ilmoitusten kirjaaminen säädettyjen luottamuksellisuutta koskevien vaatimusten mukaisesti.
- ilmoitusten säilyttäminen vain niin kauan kuin se on välttämätöntä ja oikeasuhteista lainsäädännössä asetettujen vaatimusten noudattamiseksi.
- muun kuin teknisen ilmoituskanavan kautta tehdyn ilmoituksen dokumentoinnista ja hyväksynnästä huolehtiminen.

3. Vastaanottovahvistuksen antaminen

Ilmoituksen vastaanottoilmoitus toimitetaan ilmoittavalle henkilölle seitsemän päivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta.

4. Ilmoituksen perusteella tehtävistä jatkotoimista sopiminen

Ilmoitusten käsittelytiimi käy läpi ilmoituksen, arvioi kuuluuko ilmoitus direktiivin soveltamisalaan, arvioi tarvittavat jatkotoimenpiteet ja sopii tiimissä ilmoituksen operatiivisesta jatkokäsittelystä.

Operatiivisesta käsittelystä voi vastata ilmoitusten käsittelytiimi, muu työntekijä tai osasto.

5. Tutkintavaihe ja tutkinnan tulosten raportoiminen

Ilmoituksen operatiivinen käsittelijä selvittää ja tutkii ilmoituksen viraston

sisällä, pyytää tarvittavat lisätiedot ja ehdottaa tarvittavat jatkotoimet sekä raportoi asiasta.

Viraston on huolehdittava ilmoituksen perusteella tehtävien jatkotoimien määrittelystä ja niiden toteuttamista koskevista menettelyistä. Lisäksi on varmistettava, että jatkotoimien toteutuksessa (esimerkiksi nimettömät ilmoitukset) ja henkilötietojen käsittelyssä noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Jatkotoimet voivat koskea esimerkiksi virkamiesoikeudellisia toimenpiteitä tai viraston on huolehdittava asian jatkokäsittelyn siirtämisestä tarvittaessa toimivaltaiselle viranomaiselle.

6. Vastauksen antaminen toimenpiteistä ilmoittajalle

Ilmoituksen käsittelytiimi kertoo ilmoituksen antajalle käsittelyprosessista ja sovitusta toimenpiteistä. Mikäli asianmukaisia jatkotoimia vasta suunnitellaan, ilmoittavalle henkilölle tulisi kertoa tästä ja antaa myös muuta palautetta, jota hän todennäköisesti odottaa.

Kohtuullinen aika palautteen antamiseen ilmoituksen tehneelle henkilölle saa olla enintään kolme kuukautta ilmoituksen vastaanottoilmoituksen toimittamisesta. Mikäli vastaanottoilmoitusta ei ole lähetetty ilmoittavalle henkilölle, aika lasketaan ilmoituksen vastaanottamista seuraavien seitsemän päivän määräajan päättymisestä.

Ilmoituksen tekemistä koskevassa ohjeistuksessa tulisi kertoa, että jos ilmoittaja tekee ilmoituksen ilman yhteydenottomahdollisuutta, virasto ei välttämättä pysty riittävästi selvittämään asiaa ilman lisätietojen pyytämistä tai toimittamaan ilmoittajalle asian käsittelyä koskevaa tietoa.

7. Ilmoituksen tutkinnan tulokset, korjaavat toimenpiteet ja käsittelyn lopettaminen

Tutkinnan tuloksena virasto päättää omien vastuumääräystensä mukaisesti jatkotoimenpiteistä ja niiden toimeenpanosta tai toteaa, että ilmoitus ei johda toimenpiteisiin.

Korjaavat toimenpiteet voivat sisältää esimerkiksi prosessin tai kontrollien kehittämistä, sopimusasioita, henkilöstöhallintoa koskevia toimia, oikeustoimia tms.

8. Ilmoitusta koskevan dokumentaation säilyttäminen ja arkistointi

Virasto vastaa ilmoituksen käsittelyssä syntyneen aineiston säilytyksestä voimassa olevan lainsäädännön ja organisaation arkistointisuunnitelman mukaisesti.

Aineiston julkisuus määräytyy voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

9. Ilmoitusten käsittelyn seuraaminen ja valvominen

Virasto huolehtii ilmoitusten käsittelyprosessin sisäisen valvonnan toteuttamisesta ja ilmoituksia koskevien määrä- ja käsittelytietojen raportoinnista tilinpäätöksessä.

Sisäinen tarkastus voi tapauskohtaisesti aloittaa ammattistandardeihin perustuvan arviointi-, varmennus- tai tarkastustyön.

10. Ilmoituksista raportointi

Väärinkäytösilmoituksista raportoidaan tilinpäätöksessä osana sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi- ja vahvistuslausumaa.

11. Valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV)

Valtiontalouden tarkastusvirasto tarkastaa organisaatioiden tilinpäätöksiä ja tietojärjestelmiä tarkastusoikeutensa mukaisesti. Oikeusministeriö seuraa direktiivin toimeenpanoa.

6.3 Ulkoista ilmoittamista koskeva käsittelyprosessi

Työryhmä toteaa direktiivin kansallisen täytäntöönpanon valmistelun ollessa vielä kesken työryhmälle asetetun toimikauden päättyessä, että ulkoista ilmoittamista koskevan käsittelyprosessin tulee täyttää sille asetetut vaatimukset riippumattomuudesta ja erillisyydestä suhteessa sisäistä ilmoittamista koskevaan käsittelyprosessiin.

7 Ilmoituskanavan käyttöönoton jatkovalmisteluissa huomioitavaa

Työryhmä on tunnistanut seuraavat ilmoituskanavan jatkovalmistelussa huomioitavat asiakokonaisuudet.

7.1 Ilmoituskanavan käyttöönoton edellytykset

Ennen ilmoituskanavan käyttöönottoa virastojen on varmistettava, että ainakin seuraavat asiat on ratkaistu:

- Sisäisen ilmoituskanavan käyttöönotto on käsitelty viraston yhteistoimintaneuvottelumenettelyssä.
- Tiedottaminen ja ohjeistus viraston henkilöstölle sekä myös muille henkilöille, jotka ovat työnsä vuoksi yhteydessä kyseessä olevaan virastoon.
- Sisäisen ilmoituskanavan käytön edellyttämät hallinnolliset prosessit, kuten käsittelyprosessi, ja vastuuhenkilöt on määritelty.
- Päätöksen tekeminen siitä, ottaako virasto vastaan nimettömiä ilmoituksia sisäisen ilmoituskanavan kautta.
- Koulutuksen järjestäminen vastuu- ja esihenkilöille, joille voidaan kertoa myös suoraan mahdollisista väärinkäytöstilanteista.
- Sisäistä ilmoituskanavaa koskevan järjestelmän käyttöoikeushallinta on toteutettu.
- Dokumenttien säilytysajat on päätetty osana viraston arkistonmuodostamissuunnitelmaa.
- Sisäisen ilmoituskanavan käyttöönottoa koskevan vaikutustenarvioinnin laadimisesta huolehtiminen. Vaikutustenarviointi on hyvä tehdä jo suunnitteluvaiheessa, ja sen tulee sisältää muun muassa tietosuoja- ja tietoturva-arviointi.
- Ilmoituskanavajärjestelmä ja sitä koskevat ylläpitoprosessit on kuvattu sekä turvallisuustarkastettu.
- Ilmoituskanavan käyttöönoton valmisteluun osallistuminen yhdessä Valtiokonttorin kanssa.

7.2 Varasuunnitelma ilmoituskanavan käyttöönoton viivästyessä

Valtionhallinnon yhteisen sisäisen ilmoituskanavan valmistelu on työryhmävaiheen lisäksi valmisteltavana Valtiokonttorissa. Yhteinen ratkaisu pyritään toteuttamaan siten, että ratkaisu on otettavissa valtionhallinnon virastoissa tuotantokäyttöön ennen asetettua määräaikaan 17.12.2021.

Mikäli valmistelu kuitenkin näyttäisi myöhästyvän säädetyistä määräajasta, Valtiokonttori ohjeistaa virastot hyvissä ajoin tuottamaan kevyen sisäisen ilmoituskanavan virastojen verkkosivuille väliaikaisena ratkaisuna. Valtiokonttorin tulee aktiivisesti tiedottaa virastoille valmistelutyön etenemisestä ja mahdollisen varajärjestelyn käyttöönottamisesta.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
Snellmaninkatu 1 A
PL 28, 00023 VALTIONEUVOSTO
Puhelin 0295 160 01
vm.fi

ISSN 1797-9714 (pdf)
ISBN 978-952-367-484-4 (pdf)

Heinäkuu 2021